

Växtkraft Kinda

2006-09-21

Sigvard Hallendorff

Förstudie

Upplevelseområdet Kinda kanal

- Kindabygdens sjöar

1	Inledning	2
1.1	Syfte och mål	2
1.2	Uppgiften/Frågeställningar	2
1.3	Avgränsningar	3
1.4	Tidigare utredningar och studier	3
1.5	Källmaterial	3
1.6	Metod	4
1.7	Styrgrupp, sammansättning	4
1.8	Definitioner	5
2	Förstudie upplevelseområdet Kinda kanal	5
2.1	Allmänt	5
2.2	Utveckling av mötes- och rastplatser för såväl land- som sjöturister inklusive renhållning och toaletter	6
2.3	Passagerarbåt- och båtuthyrningsverksamhet (även kanoter/kajaker)	8
2.4	Gästhamnar, bryggor och båtramper för såväl fritidsbåtar som passagerarbåtar samt transport av fritidsbåtar mellan sjösystemet och Östersjön.	11
2.5	Badplatser	14
2.6	Kultur och naturupplevelser (fiske, cykling, vandring och skridskoåkning)	16
2.7	Mat och service, hantverk och shopping, aktiviteter och attraktioner Boende: hotell, stugor, camping	21
2.8	Samverkan med golfbanor	24
3	Miljöfrågor	25
3.1	Förslag – miljöfrågor	25
4	Marknadsföring	25
4.1	Allmänt	25
4.2	Förslag Marknadsföring	26
	Bilaga 1 till 2.4.4 Sammanställning båthamnar	28

1 Inledning

I Östergötland har vi två kanaler. Den för alla mycket välkända Göta kanal och den mer anonyma Kinda kanal, som än så länge är en ganska outnyttjad resurs. Antalet gästande fritidsbåtar som besöker Kinda kanal ligger på en relativt blygsam nivå, men kanalen har stor potential. Det behövs en rejäl upprustning av den turistiska infrastrukturen, tillgängligheten och servicen runt kanalen i *Upplevelseområdet Kinda kanal*. Detta för att öka attraktionskraften och få människor att upptäcka den tillgång som kanalen är. Denna förstudie har genomförts på uppdrag av växtkraft Kinda som en nulägesinventering, med åtföljande behovsanalys innehållande konkreta förslag till åtgärder

1.1 Syfte och mål

Syftet med förstudien är att ta fram ett underlag för projektansökan till *Mål 2 Södra* i oktober 2006. Den övergripande målsättningen är att öka antalet besökare, att erbjuda dem och lokalbefolkningen trevliga rekreativsmöjligheter samt att förbättra tillväxtpotentialen för entreprenörer utmed Kinda kanal och dess sjösystem. Ett annat mycket viktigt mål är att locka fler människor att välja sitt boende i Kinda kommun, både som sommar- och åretruntboende. Detta kräver en rad tillgänglighets- och servicebefrämjande insatser inom ramen för ett gott boende, bra kommunikationer till sjöss och på land, lockande näringsställen (caféer, kiosker och restauranger) samt upplevelser av olika slag.

Förhoppningsvis leder detta till ett genomförandeprojekt, som kommer att innehålla konkreta åtgärder att upprusta den turistiska infrastrukturen främst i den del av Kind kanal, som är belägen i Kinda kommun. Målet är att projektet ska genomföras under 2007.

1.2 Uppgiften/Frågeställningar

Uppgiften är att genomföra en förstudie och att formulera ett projekt för genomförande av de prioriteringar och åtgärdsförslag som analysen utmynnar i.

Inventering och behovsanalys skall ske med avseende på följande områden:

- Bättre tillgänglighet och ökad turism även landvägen genom upprustning av den turistiska infrastrukturen.
- Utveckling av mötes- och rastplatser för såväl land- som sjöturister inklusive renhållning och toaletter (samverkan med Östsvenska Turistrådets projekt *Östgöta-toan*).

- Gästhamnar, bryggor och båtramper för såväl fritidsbåtar som passagerarbåtar samt transport av fritidsbåtar mellan sjösystemet och Östersjön.
- Passagerarbåt- och båtuthyrningsverksamhet (även kanoter/kajaker)
- Mat, service, hantverk, shopping, aktiviteter och attraktioner samt boende (allt från hotell, stugor och camping till att iordningställda vildmarkscampingplatser).
- Kultur- och naturupplevelser (fiske samt cykling och vandring med koppling till Sverigeleden och Östgötaleden).
- Samverkan med golfbanor
- Badplatser
- Miljöfrågor
- Paketering och marknadsföring (samverkan med AB Göta kanalbolag)

För idé-insamling och kompetensuppbyggnad samt inventering av jämförelsematerial skall projektledaren (eventuellt tillsammans med styrgruppen eller andra nyckelpersoner) göra studiebesök på andra kanaler och liknande turistiska områden i andra delar av landet.

1.3 Avgränsningar

För att kunna föreslå realistiska åtgärder/förslag krävs att intresserade entreprenörer finns och att markägarfrågan är löst. Kinda kanal äger endast mycket små markarealer och få byggnader. Utredaren har inte tagit nästa steg och försökt rekrytera presumtiva entreprenörer att satsa på förslag som analysen lett fram till. Däremot har försök gjorts att intressera markägare med flera att fundera över föreslagna projekt och att själva komma med förslag, som kan leda till egna initiativ.

1.4 Tidigare utredningar och studier

Flera utredningar om Kinda kanal har gjorts av bl. a. Östsam och vid Linköpings universitet av M Hjerpe och Elin Heinemark samt Torolf Nilzén. Utredningarna ställer en rad adekvata frågor som förstudien tagit hänsyn till och som genomförandeprojektet förhoppningsvis ska kunna realisera genom konkreta åtgärder

1.5 Källmaterial

Heinemark, Elin, *Upplevelseområdet kring Kinda kanal: En regional studie om Kinda kanal med omland och dess förändring till ett attraktivt upplevelseområde*, C-uppsats i Geografi Linköpings universitet, 2005.

Hjerpe, Mattias, *Om konsten att välja kanal: Tre scenarier för framtida utveckling av Kinda kanal*, Rapport Tema vatten i natur och samhälle, Linköpings universitet 2005.

Statens Naturvårdsverk, Naturresursavdelningen, Enheten för rekreation och fysisk planering *Naturvårdsverkets kanalinventering*, 1985-05-22

Svahn, Willy och Nordholm, Britta, *Kinda kanal: Vattenväg och insjövägar* (Örebro 2001)

Hägglund, John, *Kinda Kanals historia*, (Linköping 1966)

Nilzén, Torolf, *Kinda kanal – ett kulturarv, ett upplevelseområdes kulturarvsvärden, hur de värderas, värnas och visas*, Linköpings universitet 2006

1.6 Metod

Då projektledaren haft begränsad kunskap om Kinda kanal och Kinda kommun har mycket tid ägnats åt att lära känna kanalen, bygden och befolkningen samt att marknadsföra projektet via press och på möten. Tidigare genomförda utredningar och uppsatser, litteratur och hemsidor har studerats och ett stort antal intervjuer har genomförts med aktörer av skilda slag, både entreprenörer, befattningshavare i kommunerna, föreningar och klubbar samt inte minst med kanaldirektören i Kinda Kanal AB. Alla dessa aktörer har tillfört många kreativa idéer och initierade synpunkter. Studiebesök har genomförts vid Strömsholms kanal och Göta kanal för att studera deras upplägg och att hämta egna intryck. Även Öland har studerats under högsäsong som jämförelseobjekt såsom varande ett av de mest frekventa besöksmålen i landet. En styrgrupp har efter hand biträtt med idéer och förslag till arbetsgång i projektet. Slutligen har egna synpunkter och idéer sammanjämkats med andras till olika förslag till förändringar enligt målsättningen ovan (1.1 och 1.2). Dessa redovisas samlat som sista punkt under respektive huvudrubrik och i bilagan 1.

1.7 Styrgrupp, sammansättning

Leif Eriksson, Rimforsa strand	Växtkraft Kinda
Lars Lööw (kanaldirektör)	Kinda Kanal
Britt-Louise Nilsson	Östsam
Anna Meyer	Göta Kanal
Ann-Louise Södersten	Kinda turistbyrå
Cecilia Beck-Friis	Söderö gods
Ulrika Carlsson	Länsstyrelsen
Lillemor Lundgren	Växtkraft Kinda

Styrgruppen har sammanträtt 2006-05-03, 06-28, 08-16 och 09-22

1.8 Definitioner

1.8.1 Upplevelseområde

Begreppet *upplevelseområde* handlar om att en rad olika verksamheter, utan inneboende koppling, sammanförs till en plats/område, ett tema, eller en kombination av både plats/område och tema. Förutsättningen för att ett upplevelseområde skall vara attraktivt är att de olika verksamheterna har någon form av samband som upplevs som meningsfullt. Det kan därför i stället vara aktuellt att definiera flera upplevelseområden inom samma plats eller snarare trakt. Det är alltså möjligt att Kinda kanal kan utvecklas till flera upplevelseområden med differentierade profiler. I denna studie är dock ambitionen att studera hur olika former av aktiviteter som bedöms förenliga och attraktiva sammanförs till ett upplevelseområde.

1.8.2 Kanalområde

Med kanalområde avses i denna studie utöver själva kanalen även området i anslutning till kanalen med en utsträckning som inte kan anges exakt men det avser den omgivande bygd som påverkas av samfärdseln på och vid kanalen och de aktiviteter som föranleds därav. I naturvårdsverkets inventering 1983-85 av samtliga kanaler i Sverige som underlag för beslut om vilka som förklarats för kulturminnen av riksintresse definieras: ”Kinda kanal sträcker sig från Stångåns utlopp i sjön Roxen vid Linköping till Hycklinge och Horn vid Södra Åsunden.” Vill man beskriva kanalen med strömriktningen som utgångspunkt blir det tvärt om eftersom Stångån rinner norr ut från sjön Krön via sjösystemen, kanalen och ut i Roxen. I Nationalencyklopedin beskrivs Kinda kanal enligt följande: ”Kinda kanal [--] går från Roxen till Åsunden utmed Stångån och över Stora Rängen och Järnlunden.”¹ Kinda kanal omfattar således, enligt flera källor, hela vattenleden med såväl grävda delar som sjösystemen från Åsunden till och med Stångåns utlopp i Roxen. Detta faktum är ofta inte helt tydligt hos allmänheten. Begreppet Kinda kanal är dock väl inarbetat och bör även fortsättningsvis användas som samlande namn.

2 Förstudie upplevelseområdet Kinda kanal

2.1 Allmänt

Upplevelseområdet Kinda kanal utgår från de delar av Stångån som är farbara, de grävda delarna, slussystemen och sjösystemen i södra delen av sträckningen. I denna förstudie är

¹ Nationalencyklopedin. 2006-05-17 www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=225033

fokus på de delar av kanalen, som ligger i Kinda kommun. I viss utsträckning har även delar som är belägna i Linköpings kommun kommenterats (Hamra, Hovetorp och söder ut) Begreppet upplevelseområde har tolkats enligt 1.8 men avser stort sett hela Kinda kommun. Presentationen av de olika delarna som har studerats enligt 1.2 sker uppdelat och åtföljs i förekommande fall av ett tabellverk med nuläget och förslag till förbättrande åtgärder, som eventuellt kan ingå i genomförandeprojektet.

2.2 Utveckling av mötes- och rastplatser för såväl land- som sjöturister inklusive renhållning och toaletter

2.2.1 Mötes- och rastplatser

Mötes- och rastplatser för sjöturister som färdas per båt finns längs hela kanalsträckan, dels i anslutning till slussarna (i Linköpings kommun), dels i gästhamnar och dels på öar i sjösystemen. Beträffande gästhamnar redovisas det under rubriken Båthamnar (2.4.4) För landturister finns ett antal mötes- och rastplatser i huvudsak vid de större vägarna och bensinmackarna. Längs de mindre landsvägarna är det glest mellan rastplatser med sittgrupper, vilket man märker när man cyklar på cykellederna. Vid norra och södra infarterna till Kinda kommun (Hackelboön och vid Roten) finns genom vägverkets försorg bra parkering, sittgrupper, sopställ och toaletter.

2.2.2 Toaletter och soptunnor

Allmänt

Man kan urskilja tre typer av behov av toaletter för allmänheten: tätortsbehovet, landsbygdsbehovet och på platser där det inte finns idag, men behövs. Toaletter finns i dagsläget av två typer, vattentoalett och latrin med tunna. Enligt ny lagstiftning från 2005 kommer det inte att vara möjligt med latrin med tunna i framtiden, varför andra godkända typer av komposteringstyp eller WC är det som krävs. Denna åtgärd bidrar på ett effektivt sätt till miljöförbättring vid badplatserna med flera ställen.

Vattentoaletter

Vägverket svarar för vattentoaletter på Hackelboön och vid Roten i kommunens norra respektive södra infarter på väg 34. I övrigt finns WC vid Vårgårdsudde i Kisa, vid busstationen, vid Tolvmannabacken, Rimforsa camping, Hornåbergs camping och Pinnarp. Toaletter i båthamnarna redovisas i samband med båthamnsredovisningen

Latrintoaletter

Plats	Antal tunnor	Anteckningar
Glimmingen	2	badplats
Trossbonäs	1	badplats
Söderö	1	badplats
Trollegater	1	Sköts av länsstyrelsen
Hallstad ängar	1	Sköts av länsstyrelsen
Råsöbadet	2	badplats
Bjuggö	1	på en ö
Näset Hycklinge	2	badplats
Hallången	1	badplats
Ydrefors	1	badplats
Hallarö	1	på en ö, fekalierna grävs ner
Groveda	1	badplats
Falla (Hemsjön)	1	badplats (ej utmärkt på turistkartan)
Valö (badplats och festplats)	2+4	Ny typ planerad i pilotprojekt Toaservice

Soptunnor finns på alla ställen som det finns toaletter. Kommunen står för sophämningskostnaderna och ett kontrakterat företag sköter tömning var 14:e dag från 1/5 till 15/9. Vintertid töms sopor vid Björken (vindskyddet) eftersom pimplare och skridskoåkare använder dem.

2.2.3 Förslag kring - Utveckling av mötes- och rastplatser för såväl land- som sjöturister inkl renhållning och toaletter

- De latrintoaletter, som redovisas i tabellen ovan måste bytas ut mot annan godkänd typ (komposteringstyp) i prioritetsordning enligt följande: Råsöbadet, Näset/Hycklinge, Bjuggö, Glimmingen, Trossbonäs, , Söderö
- I naturreservatet Idhult saknas idag toalett, vilket är anmärkningsvärt med det stora antalet besökare som besöker platsen – bör tillföras
- WC saknas i båthamnen i Hycklinge och förslås kunna ordnas i anslutning till pumphuset på kommunmark
- Antalet rastplatser med bänkar och bord på de mindre vägarna bör utökas och vid platser med vacker utsikt, typ vid Boda, norr om Hycklinge kompletterad med informationsskylt som talar om vad man ser. Längs sträckan Horn – Råsöbro föreslås

en rastplats med bord, eftersom sträckan är mycket vacker och utgör en del av cykelleden ”Åsunden runt”. I Nimmerns norra ända vid Fullmestad föreslås en rastplats med bord vid badet. Mellan Kisa och Rimforsa föreslås en rastplats vid Helvetets portar och Springareberget (samt en bättre skyltning på platsen).

- Utökad sophämtning även vintertid föreslås i likhet med vid vindskyddet i Björken vid Råsöbro, som är en populär utgångspunkt för vinterfiske och skridskoåkning

2.3 Passagerarbåt- och båtuthyrningsverksamhet (även kanoter/kajaker)

2.3.1 Passagerarbåtar

Två rederier är engagerade i passagerarbåtstrafik i Kinda Kanal, Rederi AB Kind i Linköpings hamn med kanalbåten Kind, och Kinda Båttrafik KB med Prins Gustaf i Rimforsa (brygga vid campingen).

M/S Kind

M/S Kind har plats för 72 passagerare vid sittande bord (maxlast 133 passagerare) genomför turer enligt turlista från början av maj tom september med på –och avstigningsmöjligheter på tretton platser längs rutten Linköping - Rimforsa t.o.r. Turerna är samordnade med buss- och tågtrafik som alternativa återfärder. Rederiet har ett rikt utbud av evenemang utöver ordinarie turlista med varierande teman som ”Sill och grill”, ”Kinda kanalklassiker”, musikkvällar ”Nytt och gammalt”, ”Härliga hösthändelser” samt hotellpaket och naturpaket där det ingår kanaltur, mat och boende. Denna typ av paketering har visat sig vara framgångsrik med ett ökat antal kunder under 2006. Rederiet trafikerar huvudsakligen sträckan Linköping – Rimforsa men vid vissa tillfällen även Rimforsa – Råsöbro i Åsunden.

M/S Prins Gustaf

M/S Prins Gustaf har plats för 30 passagerare vid sittande bord (maxlast 50 passagerare), genomför kryssningar i Åsunden och Järnlunden med turer under juli på tisdagar och torsdagar med avgång kl. 19 och hemkomst 21. Rederiet arrangerar också andra arrangemang och kryssningar efter kundens önskemål som bröllop, födelsedagsfest, företagstillställningar, danskvällar på flotte och även bussturer med veteranbuss.

2.3.2 Båtuthyrning

Mindre båtar med- och utan motor finns i liten omfattning att hyra genom fiskelubbar, bl. a. Södra Kinda sportfiskeklubb, Fritidsbolaget i Kisa och Järnlundens fiskevårdsförening från Kinda motell. Dessutom finns hyrbåtar hos jakt- och fiskeföretagen Ryda, Utdala och Basunda. Båtuthyrare av båtar med övernattningsmöjligheter saknas helt längs Kinda kanal. Närmaste möjlighet finns i Göta kanal i Mem, Motala och Vadstena, där man kan hyra Albin

25 eller motsvarande båttyp. Denna typ av hyrbåt ser man ibland färdas även i Kinda kanal (kostnad c:a 12000 kr/vecka). Utredarens uppfattning är att det finns ett stort behov av en lite enklare och därmed billigare båttyp att hyra för kortare turer, kanske två till fyra dagar, som är mera anpassad till äventyrsinriktade turister utan allt för höga krav på komfort.

2.3.3 Kanoting/kanotleder i anslutning till Kanalen

Uthyrare och arrangörer i Kinda kommun:

I Kisa (Fritidsbolaget/Magnus Johansson) med 30 kanadensare (hyr även ut cyklar)

I Horn (Hornåbergs camping och Horns scoutkår)

I Rimforsa (Vandrarhemmet i Kalvudden och Rimforsa camping)

I Pinnarp (campingen)

I Björkfors (Vandarhemmet)

I Linköpings kommun dessutom:

Kinda kajaker i Brokind med 5 kajaker,

Vårdnäs stiftsgård med ett 20-tal kanadensare

Vildmark& Äventyrsturer (vid ”mors vila”), som har både kanadensare och kajaker samt en rad äventyrspaket.

Linköpings kanotklubb, som hyr ut kajaker från Linköping och Viggeby hamn (Brokind)

Kanotledskarta

Sammanfattande kanotledskarta från 1998 finns att få på turistbyråerna, en del av uthyrarna har dessutom egna kartor med turförslag, som tillhandahålls vid hyrtillfällen.

Kinda kanal kan paddlas hela sträckan från Roxen till Horn och söder om Horn kan man fortsätta i Stångån ända till Ydrefors. Söder om Rimforsa kan man välja Skedavid kanal in i Ämmern med många fina öar och vikar ner till Söderö. Paddlingstur kan även kombineras med cykeltur från Föllingsö till Örsvik eller badet i Svalsjö, där kanoterna då finns och cyklarna hämtas upp av uthyraren, varpå paddling sker tillbaka till Föllingsö, där bilar kan parkeras. Man kan även paddla på Kisaån från Långasjönäs genom Kisa samhälle via Storån ut i Bergaviken i Åsunden

2.3.4 Förslag till förändringar passagerarbåt- och båtuthyrningsverksamhet

- Den översiktliga kanotledskartan från 1998, som täcker hela upplevelseområdet behöver förnyas/revideras bl. a. för att flera sträckor idag inte är framkomliga på grund av vattendjupet och igenväxning.
- Anlägg ytterligare i lägnings- och upptagningsplatser på flera ställen, bl. a. saknas det i Linköping vid Stångs kvarn, Örneström, Långasjönäs och Kölefors
- Kisaån är i stort behov av röjning från Långasjönäs genom Kisa samhälle och vidare norr ut i Storån.
- Kinda Kanalbolagets brygga i Rimforsa är undermålig och behöver repareras eller bytas ut och helst flyttas till annan plats kopplat till det trånga utrymmet för buss att komma till bryggan. En sådan plats skulle kunna vara Björksund, som ägs av kommunen. Bryggan bör dimensioneras för de båda rederierna samt för en eventuellt framtida ytterligare entreprenör. Bedömningsvis borde det finnas utrymme för ytterligare passagerartrafik i Kinda kanal och dess sjösystem. Inte minst söder om Rimforsa via Skedevik kanal in i Ämmern samt i Åsunden till Råsöbro, Gummhem, Horn, Hycklinge och Björkfors, där det idag finns lämpliga bryggor för större fartyg.
- För en lämplig entreprenör skulle uthyrningsverksamhet med en enklare typ av större hyrbåt vara önskvärd, t.ex. livräddningsbåtar från utrangerade större fartyg eller färjor med inombordmotor. På dessa kunde monteras ett enkelt kanvastak för skydd mot regn och sol. Båtarna kunde utrustas med nödvändig utrustning för övernattnings- antingen i båten eller i tält, matlagingsmöjlighet mm. Denna affärsidé, som slussvakten i Hamra, Tomas Thörnblad, framfört bygger på idén att profilera Kinda kanal som ”äventyrskanalen” och vänder sig till en annan målgrupp människor, som uppskattar den fantastiska naturupplevelsen och inte har behov av att synas i en exklusiv båt beundrad av åskådare längs kanalen. Som paketlösning kan då också övernattningsstugor, som finns/kommer att finnas i Sturefors och Hamra slussar eller något av vandrarhemmen ingå som alternativ till övernattnings- Priset för att hyra denna typ av båt borde kunna ligga på en betydligt lägre nivå än för Albin 25, som kostar 12000 kr för en vecka, kanske 2000-4000 kr. Båtarna märks naturligtvis upp med Kinda kanal 1,2 osv.

2.4 Gästhamnar, bryggor och båtramper för såväl fritidsbåtar som passagerarbåtar samt transport av fritidsbåtar mellan sjösystemet och Östersjön.

2.4.1 Allmänt

I detta avsnitt redovisas en sammanställning av nulägesituationen i båthamnarna i Kinda kommun inkluderande en del uppgifter från andra rubriker i uppgiftsställningen enligt 1.2 Övergripande kan konstateras att tillgången på båtplatser i kommunen är för liten, vilket framgår av den kö, som finns vid samtliga hamnar och båtklubbar. Båtplatser för gästande båtar är dessutom för få, vilket knappast bidrar till tillgängligheten längs kanalen och viljan för gästande båtturister att söka sig till utflyktsmål i sjösystemen. Båtramper finns i tillräckligt antal men kvalitén varierar och samtliga är låsta men får användas av även icke medlemmar mot betalning. Nyckel finns på annan plats, i regel på en mack.

2.4.2 Båtplatser kopplade till nybyggnation

Kommunen planerar dessutom en expansion av Rimforsa samhälle i anslutning till Rimforsa strand, vid Storgården och på ytterligare platser med drygt 150 tomter, vilket ytterligare ökar behovet av båtplatser. Inte minst som ”lockbete” i samband med marknadsföring av tomterna i dessa områden är detta viktigt. Ett mycket viktigt argument att vilja flytta till Kinda kommun är säkerligen närheten till den vackra naturen, sjönära boende och möjligheten att kunna ha en egen båt på lämplig plats inte allt för långt ifrån boendet. I dagsläget finns inte den resursen planerad!

2.4.3 Båtklubbar

Båthamnarna förvaltas, sköts och utvecklas i regel av båtklubbar vars medlemmar betalar för sina båtplatser vid gemensamma bryggor och har också tillgång till vinteruppläggningsplats och uppställning av båttrailers. Kostnad 300-600 kr/år, medlemsavgift 250:-/år (vissa inträdesavgift 4500:-, som återfås vid utträde.

I Gästhamnsguiden 2006 redovisas gästhamnar i Rimforsa, Hovby, Hycklinge samt Horn. Gästhamnarna är klassificerade med urvalsfaktorerna *säkerhet, miljö, toaletter och duschar* med hamnen i Horn som den främsta och därefter Rimforsa, Hovby och sist Hycklinge.

2.4.4 Båthamnar (i Kinda kommun) sammanställning av faciliteter

Se bilaga 1

2.4.5 Transport av fritidsbåtar mellan sjösystemet och Östersjön

Bakgrund

Möjligheten att kunna transportera båtar landvägen från sydligaste delen av kanalen i Hycklinge ut till Östersjön vid Gamleby, har under drygt 20 år varit ett populärt inslag för kanalfarare. Med denna möjlighet slipper man att åka tillbaka samma väg vid en kanaltur. Därmed möjliggjordes också en rundtur som kallas ”Blå triangeln”, vilken omfattas av färd i Göta kanal från Mem, ute vid ostkusten, till Roxen via 15 slussar. Därefter färd söderut genom hela Kinda kanal med 15 handdrivna slussar och slutligen upplastning av båten för landtransport mellan Hycklinge och Gamleby för vidare färd i Östersjön. Detta ”paket” har varit mycket populärt och de flesta, som genomfört resan uttrycker att Kinda kanalsträckan varit den allra finaste. Många gånger har ”Blå triangeln” varit en förutsättning för att en tur på Kinda kanal över huvudet taget blivit av.

Entreprenör sökes

Av hälsoskäl har inte företaget Hycklinge Båttransporter kunnat genomföra landtransportdelen under de två senaste åren. Entreprenören Inger och Örjan Söderholm är nu villiga att sälja verksamheten, vilket också framgår av Kinda kanals hemsida i en annons. Tyvärr har ingen seriös intressent dykt upp ännu men förhoppning finns inför nästa säsong.

2.4.6 Förslag till förändringar avseende Gästhamnar, bryggor och båtramper för såväl fritidsbåtar som passagerarbåtar samt transport av fritidsbåtar mellan sjösystemet och Östersjön.

- För att skapa bättre förutsättningar för en ny båttransportentreprenör och för att göra konceptet ”Blå triangeln” mera attraktiv måste en ordentlig **kajkant byggas** i Hycklinge hamn. En åkare som kan tänka sig att överta verksamheten bör helst ha en kranbil som kan lyfta båtar från kajkant direkt upp på släp. Med lastbil går sedan transporten betydligt smidigare och fler rörelser kan utföras än med nuvarande utrustning. Lämplig plats för bygganda av **kajkant** kunde vara väster om Kinda kanals brygga, efter det privata båthuset på kommunens mark vid pumphuset där en asfalterad väg leder till platsen. Verksamheten kan lämpligen också utökas med motsvarande transporter från sjöarna Sommen, Unnen och Bolmen, som redan i dag har kajkanter. Med denna utökning är förmodligen affärsidén mera lockande för en åkare, som kan tänka sig att ta hand om ”Blå triangeln”. Bara i Sommen finns över tre

tusen fritidsbåtar så intresse finns säkert att använda en sådan transport. På så sätt kan kanaltrafiken på Kinda kanal öka och nya båtfarare hitta nya besöksmål.

- Antalet fasta båtplatser för medlemmar i båtklubbar och i övrigt för båtägande allmänhet måste utökas och det måste bli bättre ordning längs stränderna där bristen på båtplatser resulterat i egna initiativ till förtöjning på olämpliga platser. Helt ny marina med minst 100 båtplatser måste till i anslutning till det nyplanerade bostadsområdet vid Rimforsa strand och Storgården. Förslag på platser: udden norr om Rimforsa strand, viken 500 meter söder om Storgården, udden 300 meter öster om Sörstugan och viken norr om reningsverket väster om väg 34 (Järnlunden).
- Kina kanal AB är ägare till bryggor, som är dimensionerade för passagerarbåtarnas behov i Rimforsa, Horn, Hycklinge och Björkfors (kallas i regel "ångbåtsbrygga"). Dessa bryggor används i stor utsträckning som gästbryggor eftersom det är ont om andra platser för gäster. I Hycklinge föreslås en ny bryggsträckning i anslutning till den förslagna kajkanten på kommunmark. Motsvarande förhållande gäller i Björkfors, som idag kan ta emot högst 2-3 gästande båtar. Detaljplan är under utarbetande efter kommunstyrelsens planprogram som innebär att ny brygganläggning skall byggas längst inne i Björkforsviken. I Horn föreslås att gamla ångbåtsbryggan rustas upp så att den kan användas för gästande båtar och för Kind och Prins Gustaf
- Ramper finns i tillräckligt antal men det vore betydligt trevligare och mer välkomnade om de kunde vara olåsta (som i Hovetorp) och att avgiften för nyttjandet kunde lämnas i en låda eller sättas in på ett konto (inbetalningslappar i en box vid sidan om rampen) Rampen vid veteranbåtklubben utnyttjas mycket men är i dåligt skick och behöver renoveras.
- Veteranbåtklubbens veteranbåtar i Rimforsa norr om Björksund är ett mycket trevligt och spektakulärt inslag, som mer än i dag borde lyftas fram som besöksobjekt och flera platser/brygga borde byggas, gärna på norra udden i Björkfors till intressenter, som står på kö. Klubben har dessutom ett stort behov av en byggnad för att kunna vårda sina båtar. Hur vore det med det övergivna beredskapslagret av spannmål söder silon i Rimforsa, som är så stor att den även räcker till andra båttyper i andra klubbar?
- Björksundsområdet framstår som en riktig "pärla" i Rimforsa och är en naturlig mötesplats vid den "flaskhals", som sundet utgör för båttrafiken på väg söder eller norr ut. Platsen har en enorm potential som samlingsplats och utflyktsmål för båtfarare

och landturister. Björksund nyttjas idag av föreningen Fokus Björksund till ett brett antal aktiviteter för Rimforsabor m fl.

- Under rubriken förslag till förändringar i avsnittet – passagerarbåt- och båtuthyrningsverksamhet föreslås en ny brygga för passagerarbåtarna vid Björksund. Björksund skulle på så sätt kunna utvecklas till ett marint resecentrum. I anslutning till passagerarbåtsbryggan föreslås också besöksplatser för gästande båtar (ca 10 st.). På norra stranden av udden önskas fast bryggplatser för veteranklubbens utökade behov men även för båtar, som idag ligger längs stranden på Rimforsa camping.
- Toalettömningsmöjlighet (miljöstation) för passagerarbåtar och fritidsbåtar saknas längs hela kanalen utom i Linköping vid Kinda kanalkontoret. Detta borde/måste finnas minst på en plats ytterligare, lämpligen i Rimforsa (Björksund) och gärna även i Hycklinge/Horn.
- Sjomack med möjlighet att tanka direkt från kaj föreslås byggas vid det ”marina resecentrumet i Björksund alternativt i Smedjeviken.
- Kinda båtklubb i Smedjeviken föreslås utökas med en bryggsektion norr om övriga bryggor med plats för ca 30 båtar.
- Förslag att gästbrygga byggs i viken norr om Ryda gård, så att sjöcafé i hamnen kan bli ett besöksmål för båtfarare.
- Övriga förslag till förändringar beträffande båthamnar framgår av kolumnen *förslag* i bilaga 1.

2.5 Badplatser

I det sjörika upplevelseområdet Kinda kanal (Kinda kommun) finns ett stort antal badplatser med olika form av servicegrad. I tabellen nedan framgår de badplatser som är i direkt anslutning till kanalen samt övriga badplatser i kommunen och vad de har att erbjuda

Badplats	Beskrivning	Toalett/sopställ/ parkering	Förslag
Hallstad ängar (vid naturreservatet) sköts av länsstyrelsen	Sandstrand vid Järnlunden 5 km väster om Rimforsa	TC, liten parkering, sopställ	Gästbrygga för gästande båtar
Hackelboö	Klippbad i Järnlunden i naturreservatet	WC, sopor, parkering, info	Gästbrygga för gästande båtar
Åsundabadet	Sandstrand vid Åsunden i anslutning till Rimforsa Camping bryggor, hopptorn	WC, bra parkering sopställ	

Råsöbadet	Sandstrand vid Åsunden, 8 km öster om Kisa längs väg 134 mot Åtvidaberg.	TC, bra parkering sopställ	
Trossbonäs	Sandstrand vid Åsunden 6 km norr om Horn, sväng höger och följ vägen till parkeringen. Gångstig ner till badet	TC, sopställ	Utmärkning vid vägen saknas Parkeringen behöver ordnas bättre (på gång) Vägen fram förbättras
Söderö	Sandstrand vid Ämmern, bryggor vid Söderö Gård längs väg 134 mellan Kisa och Åtvidaberg	TC, parkering, sopställ	Utmärkning vid vägen saknas
Hornåberg	Sandstrand vid Stångån, brygga, hopptorn camping, sommarcafé. Beläget vid Hornåbergs Camping i Horns samhälle.	WC och TC sopställ	
Hycklinge	Sandstrand vid Åsunden, bryggor, hopptorn i anslutning till Hycklinge samhälle	TC, sopställ	Bryggan och hopptornet behöver renoveras och förbättras
Bjuggö	Fri badstrand. Sandstrand på ön Bjuggö i södra Åsunden 2 km norr om Hycklinge	TC, sopställ	
Hallarö	Badplats på ön Hallarö i Åsunden	TC och vindskydd	Ej med på kommunens hemsida
Groveda	Sandstrand 3 km norr om Rimforsa i Järnlunden, brygga	TC, sopställ	Utmärkning vid vägen saknas. Ej med på kommunens hemsida
<i>Ej i direkt anslutning till kanalen och sjösystemen</i>			
Pinnarp	Sandstrand vid Övre Föllingen, bryggor, hopptorn, camping, restaurang	WC	
Glimmingen	Skogsbad vid sjön Glimmingen 7 km sydväst om Kisa. Tag av från väg 134 mellan Kisa och Österbymo mot Grönede.	TC, parkering, sopställ	Utmärkning vid vägen saknas!

Valö I anslutning till festplatsen 2 km öster om Björkfors	Sandstrand vid Björken, bryggor, hopptorn, sommarcafé	TC (6 st.)	TC måste bytas ut mot annan typ
Hallången 6 km öster om Hycklinge längs väg 135 mot	Sandstrand, bryggor.	TC	
Vårgårdsudde (stängd under sommaren 2006 pga. vattenkvalitén)	Sandstrand i Kisasjön i Kisa samhälle, bryggor	WC, bra parkering	Ej med på kommunens hemsida

2.5.1 Förslag till förändring badplatser

- För att öka tillgängligheten till naturreservatet och badplatsen föreslås en tilläggningsbrygga vid badplatsen Hallstad ängar och Hackelboö
- Utmärkning vid vägen föreslås vid Trossbonäs, Söderö, Groveda och Glimmingen, som saknar skyltning i dag
- Vägen fram till Trossbonäs och parkeringen föreslås förbättras (på gång)
- Groveda, Vårgårdsudde, Hackelboö och Hallarö föreslås läggas in på kommunens hemsida under rubriken *bad* (saknas i dagsläget)

2.6 Kultur och naturupplevelser (fiske, cykling, vandring och skridskoåkning)

2.6.1 Allmänt

Redan före kanalbyggandet hade Stångån, sjösystemen och åssträckningen i NV-SO riktning en mycket stor betydelse för samfärdsl mellan det inre av Östergötland, Kindabygden och Östersjökusten. Ortsnamn, fornborgar, skeppsättning, domarringar och andra lämningar vittnar om ledens roll, såväl till lands som på vatten. Begreppet Kinda kanal skulle alltså kunna förstärkas med tillägget *Årtusendets farled*. Att besöka något eller några av de många naturreservaten är ett bra sätt att komma Kindas natur och kultur nära (Hackelboö, Trollegater, Hallsta ängar, Tempelkullen (vid Schedevid kanal), Hamra ekhagar, Räckeskog, Kättilstad, Valö, Bråtberget, Ryda, Idhult, Ekhult och Föllingsö odlingslandskap). Besöken kan upplevas med betydligt större utbyte om man går med på en *naturguidning*. Det finns både i Länsstyrelsens, kommunernas och i privat regi både i naturreservaten och på andra håll

för allmänheten och för beställning. Emigrationen 1845-1920 hade mycket stor omfattning i Kindabygden, som man kan inhämta kunskaper om i emigrationsmuseet i Kisa (Café Columbia). För kulturintresserade finns dessutom flera hembygdsmuseer och andra sevärdheter som Ruben Carlssons museum och BP nostalgimack i Björkfors, Hembygdsgården i Kisa, Lillängens hembygdsmuseum i Horn, soldattorpet Ekelid i Oppeby hembygdsförenings regi, Drabo hälsobrunn, Kölefors vaddfabrik och Tignemåla skolmuseum. Kulturen och naturen i Kinda kan upplevas per båt och bil, med cykel, genom att vandra, åka skridskor eller genom en fisketur.

2.6.2 Cykling

Cykling längs Kinda kanal är på grund av befintligt vägnät inte möjlig på det sätt, som går att göra längs Göta kanal. Inom Kinda kommun kan man däremot cykla runt sjösystemet, som utgör södra delen av Kinda kanal. I broschyren "Cykelturer i Kindabygden" finns sju cykelleder inlagda på karta, som dessutom beskriver sevärdheter längs de olika vägsträckorna (kan erhållas på Turistbyrån). Till samtliga cykelleder finns färdiga paket genom Fritidsbolagets försorg, där hyra av cykel, kartor, stormkök och lunch ingår. Den cykelled, som har mest koppling till Kinda kanals sjösystem heter *Åsunden runt*. Denna led, som är ca 10 mil lång i kuperad terräng, är asfalterad och relativt lättcyklad. Utredaren med hustru har själva provat på denna led i juli månad (2006). Om man, som vi planerade att använda tre dagar blir det en härlig naturupplevelse med många stopp för bad i sjöarna. Övernattning skedde i Björkfors och på värdshuset i Kisa, där även middagar kunde fås på Ryda jakt- och fiske samt på värdshuset i Kisa. I övrigt är det mycket dåligt med faciliteter i form av affärer, caféer, matställen, rastplatser och annan service.

2.6.3 Vandring

Vandringsleden *Östgötaleden* har sin sträckning genom Kinda kommun och upplevelseområdet med drygt 11 mils utsträckning. Leden kommer söderifrån genom Småland via Sevedleden, övergår i Östgötaleden till Horn, över Kisa, där en gren leder mot Ydre och gren mot Rimforsa genom det skogrika partiet i kommunens västra del. Från Rimforsa går en gren mot Boxholm och en mot Linköping via Sättravallen, varifrån man också kan vandra i Åtvidabergsriktningen. Sträckan Rimforsa – Linköping har långa vandringssträckor i anslutning till Kinda kanal och dess slussar i Linköpings kommun. Vandringslederna finns inlagda på turistkartor och är märkta med brandgul färgmärkning. Längs lederna finns rastplatser, badmöjligheter, vindskydd (10 st.) och informationsskyltar.

Östsam har det övergripande ansvaret (marknadsföring mm) för vandringslederna men det löpande underhållet sköts av idrottsföreningar och scoutkårer enligt avtal med kommunen

2.6.4 Fiske

Möjligheter till sportfiske i Kinda kanal och dess sjösystem är väl tillgodosedda längs hela sträckan utom i ett parti av Järnlunden, där man inte har bildat fiskevårdområde med möjlighet att köpa fiskekort. Ambitionen hos sportfiskarna i Östgötadistriktet är att ta fram ett gemensamt fiskekort för hela kanalsträckningen inklusive sjösystemen. I dagsläget är det fritt fiske från Stångåns mynning i Roxen ner till och med Slattefors. För Ärlången, Stora - och Lilla Rängen finns ett gemensamt fiskekort. I Järnlunden norra del finns två kort att köpa i området Viggeby och Törnevik, men södra delen, som utgör ungefär halva sjön, är det fiskeförbud att fiska. Åsunden har tre fiskevårdsområden med möjlighet att köpa ett gemensamt fiskekort - Åsundenkortet. Paketerbjudande med utrustning, båt, boende och mat för sportfiskeintresserade finns i Åsunden hos Ryda jakt och fiske, Utdala gård och Basunda i sjön Björken. På Kinda kommuns hemsida kan man finna ett brett kontaktnät för sportfiskare omfattande båtuthyrning, iläggningsramper, fiskeutrustning, fiskekort mm

2.6.5 Skridskoåkning

Vinterisarna i Kinda kommun är populära för långfärdsskridskoåkning under snöfria perioder. Naturguiden (John Savelid) arbetar med ett projekt att locka holländska turister till Åsundens is i samverkan med andra entreprenörer i kommunen. Det handlar om att ge turisterna från Holland ett brett utbud av upplevelser i kombination med själva skridskoåkningen, som utförsåkning i 12-mannabacken, ridning, klättring i Trollegater mm. Meningen är att de ska kunna åka från Holland med Ryan air till Nyköping där buss(ar) hämtar för färd till någon av kursgårdarna, vandrarhem eller hotell/motell, som tillhandahåller mat och boende. Efter frukosten dagen efter åker de skridskor i kombination med andra events under tre till fem dagar. Åkningen sker på en plogad rundbana i form av en åtta, vilket är den form av åkning som holländare föredrar. Banan skulle kunna ordnas på isen mellan Rimforsa och Ulvesund där isförhållandena är säkrast. Marknadsundersökning har genomförts med en holländsk delegation, som besökt Kinda med positivt resultat. Om detta projekt lyckas locka holländska skridskoåkarna hit vintertid och de får upp ögonen för vår vackra bygd kommer de säkerligen även sommartid och bidrar på så sätt till ökad turism. Motsvarande upplägg finns redan nu på flera platser i norra Sverige bland annat i Orsa, som haft 1000 åkare/vinter men de åkte buss i två dagar, åkte skridskor i sex och därefter två dagars hemresa. Anläggningen i Mora har

redan bidragit med kompetensutveckling så att det ska vara lätt att komma igång.

Knäckfrågan är skapa resurser för att hålla banan fri från snö i alla lägen. För det krävs ett modernt aggregat som inte bara plogar utan även hyvlar, skrapar och borstar isen.

2.6.6 Förslag till avsnittet Kultur och naturupplevelser (inkl fiske, cykling och vandring)

- Cykling mm: Mellan Rimforsa och Björkfors finns inget näringsställe över huvud taget! Önskvärt vore om det fanns ett café eller en kiosk i området Råsöbro – Oppeby, som bland annat kunde betjäna cyklister, kanotister, badande och båtfarare. Inte förrän i Björkfors vandrarhem och på Valö (i fem veckor på sommaren) finns den möjligheten. Mellan Björkfors och Horn finns inte heller denna resurs (affären i Hycklinge läggs ner i höst). Ej heller mellan Horn och Kisa eller mellan Kisa och Rimforsa finns näringsställen.
- Cykling mm: Rastplatser med bord och bänkar finns inte som man skulle kunna önska längs cykelleden. Förslag till rastplatser: Vid Nimmern vid Fullmestad, där det också går att bada. Mellan Horn och Hycklinge och mellan Horn och Råsöbro, gärna norr om Långebro vid vattnet så att man även kan ta ett dopp. Mellan Kisa och Rimforsa föreslås en rastplats vid Helvetets portar och Springareberget.
- Cykling mm: Vid det gamla färjeläget i Ulvesund föreslås en handdragen färja, typ den som finns i passet mellan övre och nedre Föllingen, som kan nyttjas av vandrare och cyklister.
- Cykling mm: I andra "vildmarkskommuner" har man satsat på mountainbike och BMX-cyklar. I Säfsen finns 36 mil mountainbikeleder (se www.safsens.se). I Sunne har man utnyttjat skidbacken och liftarna för att köra downhill på cykel (se www.skisunne.se). Cyklar kan man ju ha med i båten. Detta är en fråga för markägarna naturligtvis, men det finns ju milsvis med skogsvägar i Kinda kommun, som skulle kunna märkas ut och iordningställas för detta ändamål.
- Förslag skridskoåkning: skapa förutsättningar för att skridskoprojektet kan realiseras med stöd av kommun, näringsliv, ev. EU-bidrag m fl. aktörer.
- Förslag fiske: att på olika sätt påskynda processen att kunna fiska i hela Kinda kanal med ett fiskekort.
- Förslag fiske: som komplement till befintligt sjökort och djupkartor över Kinda kanal föreslås att ett digitalt sjökort (med GPS-punkter mm) tas fram för säkrare navigering.

- Naturguidningar per båt föreslås planeras som ett komplement till de från land eftersom flera områden är svårtillgängliga på land, men från sjön kan de bli riktigt bra. Detta genomförs med stor framgång på Sommen sedan fyra år.
- Samma förslag som med naturguidning fast med kulturhistoria som tema föreslås införas för att bredda utbudet av kryssningsalternativ för de båda rederierna, som i dag har andra typer av erbjudanden. Längs hela kanalen från Roxen till Horn ligger ett stort antal kulturhistoriskt intressanta platser. I Kinda kommuns sjösystem finns anöringsplatser på flera platser, varifrån guidade turer kan utgå, till exempel vid Gummhems skeppsättning, Horn Ekeby fornminnesområde med spår från järnålder till medeltiden samt vid flera av fornborgarna.
- Inom Linköpings kommun ligger flera slott och herresäten längs kanalen, som man ser när man går kanalen men det finns inte plats att lägga till för att göra besök vid dem. Bland annat finns Sturefors slott, Bjärka Säby slott och Brokinds herrgård. Enda alternativen är idag vid slussarna i Sturefors och Brokind med begränsat antal platser och vid Bjärka Säby saknas möjligheten helt! Åtminstone vid Bjärka Säby slott, som har guidade visningar och café föreslås att en tilläggningsplats för gästande båtar byggs.
- Förslag att på den lilla kobben Fläsklösen söder om Hackelboön i Järnlunden bygga upp en kopia av Kalle Stinas stuga och möjligen de tre radiomaster han hade rest på ön. Stugan skulle bli en bra rastplats/vindskydd för kanotister m fl och samtidigt vara en påminnelse om denna välkända *ensling på skäret*, som i många år bodde på kobben året om. Informationsskylt med historien om Kalle Stina sätts också upp på huset.
- Förslag om förlängning av Kinda kanal: I den ursprungliga projekteringen av kanalen i mitten på 1700-talet ingick förslag att kanalsystemet även skulle ha sin sträckning via sjöarna Juttern och Krön ända till Vimmerby. Detta skulle kunna åstadkommas med ett lyftsystem för båtar vid Horn förbi kraftverket. Motsvarande system studeras nu i Göta kanal vid Söderköping så varför inte även i Kinda kanal?

2.7 Mat och service, hantverk och shopping, aktiviteter och attraktioner

Boende: hotell, stugor, camping

2.7.1 Allmänt

På kommunens hemsida, www.kinda.se, får man bra vägledning till faciliteterna i ovanstående rubrik om man klickar på *turism*. Under rubriken *Välkommen* tar man bl. a upp att det finns 493 sjöar i Kinda, så det går bra att bada i en ny sjö varje dag på semestern. Närheten till storstaden Linköping poängteras också men inget om Kinda kanal! Även Kinda turistförening, som numera har gått upp i Växtkraft Kinda har en egen www.kindaturism.se och på Rimforsas hemsida (Rimforsa.nu) kan ytterligare information hittas.

2.7.2 Mat och service

Caféer

Fjorton stycken caféer finns i kommunen, en del i kombination med hantverk, gårdsbutik eller på camping. Tyvärr är få av dem belägna i Kinda kanals närhet så att kanalfarare gör dem till utflyktsmål.

Mat

Matkulturen i Kinda följer det numera ”svenska” upplägget med pizzerior, barer, motell, fastfood och pubar. Det är mycket ont om värdshus och restauranger förutom konferensanläggningarnas restauranger (Storgården och Rimforsa strand) och på Ryda jakt och fiske.

Livsmedelsbutiker

Livsmedelsbutikerna är koncentrerade till Kisa, Rimforsa och Horn, där det finns bra butiker med bred sortering. Därutöver finns inga fler butiker när man lägger ner i både Valla och Hycklinge hösten 2006 och butiken i Björkfors är redan nedlagd!.

2.7.3 Hantverk och shopping

Under rubriken *Konsthantverk* finner man på hemsidan tolv ställen, under *Gårdsbutiker* tre ställen och under *Shopping* tre ställen.

2.7.4 Boende

Det finns ett brett utbud när det gäller boende i form av hotell, motell, vandrarhem, bo på lantgård, bed and breakfast, camping, campingstugor, kursgårdar, stuguthyrning samt rum-

och turistlägenheter. Flera av dessa anläggningar ligger i Kinda kanals närhet och erbjuder boende i olika prislägen och komfort. Pinnarps över 200 bäddar i campingstugor, som övergått till att bli bostadsrättsförening blev ett stort bakslag för möjligheten att hysa stora grupper (busslaster) med besökare. I dagsläget finns inget ställe som klarar 50 eller flera gäster på en gång förutom de båda konferensanläggningarna. Horns Hotel, som varit nedlagt i många år, kommer nu att bli till salu för hugad intressent. Längs Kinda kanal i Linköpings kommun södra delar finns ytterligare möjligheter till boende på nystartade Västerby golfbana med 16 dubbelrum och på Vårdsnäs stiftsgård.

2.7.5 Aktiviteter och attraktioner

En viktig förutsättning för att Kinda kanal skall vara intressant som kärnan i ett upplevelseområde är att det försiggår aktiviteter på kanalen, inte minst i slussarna (Linköpings kommun). Kinda kommun presenterar områdets kulturarvsvärden i sitt turistmaterial och erbjuder dessutom guidning och paketerade resor med buss eller båt i området. Material finns också på tyska och engelska. Utbudet av guidade paketresor är bra och varierat, allt ifrån fiskepaket, god mat-kul-tur, kyrkotur, emigrationsrundtur, grottklättring till vandrings- och kanotpaddlingspaket. Att planera guidade turer som *dramatiserade vandringer* är ett mycket populärt sätt att visa intressanta händelser och personer, vilket man har goda erfarenheter av i Kindabygden med höga besökssiffror. Utbudet presenteras i www.kindaturism.se/livskraft, där även nätverken *Kindaupplevelsen* och *Familjeäventyret* presenteras. I Linköpings kommun finns också dramatiserad vandring med temat *Det hände vid ån* i Linköpings guideklubbs regi. Aktiviteter och attraktioner finns beskrivna under flera av förstudiens övriga rubriker.

2.7.6 Förslag till Mat och service, hantverk och shopping, aktiviteter och attraktioner Boende: hotell, stugor, camping

- Som tidigare påpekats under cykling (2.5.3) finns behov av café i området Råsöbro – Oppeby. Därutöver föreslås café på Hackelboön vid rastplatsen, där mycket folk rastar vid norra infarten till Kinda. Om Björksund kommer att kunna användas som ”Kinda kanal - resecentrum” med passagerarbåtsbrygga och plats för gästbåtar som föreslagits i 2.4.6, skulle det säkert bli ett populärt besöksmål för kanalfarare. Då vore det mycket lämpligt om villig entreprenör fanns att ha caféörelse i det vackra huset.
- Ett annat mycket välbesökt mål är Skedevid kanal för båtar på färd in eller ut ur Ämmern. Här föreslås ett café tex. i den gamla tegelbyggnaden (som varit smedja och

verkstad) vid västra infarten till kanalen med en tillhörande kajkant för tilläggning av båtar. Vid min förfrågan var ägaren till Skedevid gård positiv till idén.

- På passagerarbåtsbryggan i Hycklinge finns en byggnad, som vore lämplig till café – detta vore önskvärt då det helt saknas café i Hycklinge.
- För de nedlagda livsmedelsbutikerna i Björkfors, Hycklinge och i Valla föreslås aktiv marknadsföring att hitta nya entreprenörer.
- För konstnärer och konsthantverkare föreslås ett nytt koncept för att bättre kunna exponera och sälja konst. Förslaget är att arrangera en konst- och konsthantverksmarknad, t.ex., lördagar, då konstnärer hyr en billig plats längs sträckan Begravningsbyrån – Sveahuset, där de kan ställa ut sina alster. Det rivningshotade huset i anslutning till Sveahuset kunde också bli en del av detta om det fick vara kvar. Konceptet förutsätter att gångbanan breddas några meter och att parkeringen nedanför kan nyttjas till besökarna. Genom Kisa samhälle passerar dagligen tusentals bilister, så marknaden skulle säkert bli välbesökt. Detta förslag har framförts av konstnären Bertil Jansson.
- Förfrågan efter campingstugor är stor i Kinda, men tillgången är mycket begränsad. Inte minst efter Pinnarps försäljning av stugorna där. Campingplatsen i Rimforsa föreslås utökas med ett antal stugor med vardera 4-6 bäddar på slänten väster om uppställningsplatsen för husvagnar. På denna camping borde också strandremsan friläggas för ett promenadstråk, som skulle kunna sträcka sig ända från Rimforsa strand och upp till och med veteranbåtklubben, där en förbindelse kan byggas från Björksundsholmen över till klubbområdet. Se även 2.4.6, mera om Björksund.
- Förslag: bygg en campingplats i Hycklinge på strandmarken som ägs av Örjan Söderholm (han är villig att sälja marken). Detta förutsätter att intressent går att hitta.
- Skedevid kanal är i stort behov av upprustning, främst längs den södra kanalkanten, som mer och mer ”äts upp” och kanalen grundas upp av jordmassor som lämnar strandkanten av de svallvågor, som bildas av passerande båtar. Förslag: se till att förstärka södra kanalkanten så att förstörelsen inte fortsätter.
- I Horn finns idag ett stort antal företagare som sysslar med SPA-verksamhet som kroppsvård, massage, zonterapi, chigong mm. För att öka antalet kunder föreslås båtresor till Horn, som kör *SPA-resor* kopplade till det nätverk av entreprenörer som har sin verksamhet där. I samband med det är det mycket viktigt att boende och mat

kan tillhandahållas i Horn, vilket inte fungerar idag. Vidtag alla tänkbara åtgärder för att få igång Horns hotell igen!

- Förslag att satsning på konceptet *dramatiserade vandringar* aktualiseras och utökas, gärna med inriktning på kanalen och dess historia men även på tiden före kanalen gärna i kombination med förslagen om naturguidning och historiska guidningarna i 2.6.6.
- Ett tragiskt konstaterande är att Hans Vaerneus Museihuset med veteranbåtar, leksaker mm flyttade sin verksamhet till Göta kanal vid Ljung för fem år sedan. Skälet var att ingen lämplig lokal fanns att uppbringa i Kinda kommun (den tidigare i Rimforsa var för liten) Förslag: Hitta en byggnad inom Kinda kommun, så att museet flyttar tillbaka så att denna fantastiska attraktion hamnar på ”rätt ställe”. Vid samtal med Hans uttrycker han att det skulle vara det allra bästa!

2.8 Samverkan med golfbanor

I kanalens omedelbara närhet i Linköpings kommun finns golfbanor i Landeryd och nystartade Västerby golfbana, som har/kommer att ha tilläggningsbryggor för gäster till restaurang eller golfbanorna. I Kinda kommun finns ytterligare en golfbana med 9 hål i närheten av Pinnarps camping. Den nystartade golfbanan i Västerby ligger inte allt för långt från Kindas upplevelseområde varför den bedöms kunna bidra till ökad tillströmning av gäster, som även kan upptäcka Kindabygden både med båt och andra transportmedel.

2.8.1 Förslag Samverkan med golfbanor

- Förslag att ömsesidig information utarbetas så att upplevelseområdet och golfbanorna stöttar varandra att fånga nya besökare/kunder och golfutövare. Golfbanornas restauranger och övernattningsrum kan till exempel komplettera de knapphändiga resurserna i upplevelseområdet.
- Förslag att Kinda kanalbolaget fastställer någon form av rabattsystem för golfklubbsmedlemmar i slussarna så att fler golfspelare använder kanalen som transportväg till banorna. och därmed ökar den önskvärda trafiken på kanalen

3 Miljöfrågor

Kinda kanal är av riksintresse för kulturmiljövården, för det rörliga friluftslivet och med delar för naturvården (Eklandskapet från stadsgränsen till Bromön), som ska underhållas så att den bevaras för framtiden. Dessutom är några av herrgårdsmiljöerna i anslutning till kanalen av riksintresse för kulturmiljövården (Sturefors, Bjärka Säby, Schedevid, Gummhem, V Eneby och Ekeby). Kinda kanals södra del, Åsunden, som är klassad *av riksintresse för det rörliga friluftslivet* är dessutom vattentäkt för kommunen samt ett strandskyddat område. Detta ställer höga krav på att miljölagstiftningen åtlyds i alla dess former, särskilt om/när båtturen ökar och befolkningssiffrorna stiger som en följd av exploatering och nybyggnation.

3.1 Förslag – miljöfrågor

- Toalettfrågan avseende byte av latrin till komposteringstoaletter måste ges högsta prioritet
- Toalettömningsmöjlighet från båttankar måste lösas främst i Rimforsaområdet, var hamnar innehållet annars?
- Utombordmotorer av tvåtaktstyp är mycket miljöfarliga och bidrar i stor utsträckning till växthuseffekten och oljeutsläpp i sjöarna. De moderna fyrtaktsmotorerna däremot, är betydligt miljövänligare och ännu bättre är elmotorer. Förslag: skapa ett bonussystem, t.ex. halv avgift i slussar för båtar med fyrtaktsmotorer och gratis för båtar, med elmotorer
- I det visionsarbete, som Kinda kanalbolagets ägare/styrelse kontinuerligt arbetar med och som ska utmynna i en *helhetsmålbild* för utveckling av kanalen är miljöaspekten en mycket viktig komponent, som inte får hamna mellan stolarna.

4 Marknadsföring

4.1 Allmänt

God marknadsföring på bred front och med ett heltäckande innehåll är en viktig förutsättning för att nå framgång. Tidigare har redovisats Kinda kommuns hemsida, som en bra vägledning till det mesta av innehållet i denna studie. Kinda turistförening har även en hemsida som komplement till kommunens hemsida, där ungefär samma information kan tas fram om än på ett lite annorlunda sätt. Kinda turist förening existerar inte längre och har gått upp i Växtkraft Kinda, vars hemsida kommer att ge motsvarande information. Vid besök på turistbyråer får

man dessutom vägledning via foldrar, sommarprogram (Händer i Kinda, Sagolika Sommenbygd, Nära i Kinda) samt detaljinformation i separata broschyrer och kartor kopplade till förstudiens rubriker. Kinda kanal har egen hemsida, som dessutom kan hittas via länkar i Sveriges kanaler, Kinda- och Linköpings kommuner, Göta kanal med flera platser.

4.2 Förslag Marknadsföring

- Kinda kanals hemsida bör utvecklas/omarbetas. Idag finner man samma information som i broschyren *Kinda Kanal 2006*. Det påbörjade arbetet med Linköpings universitet bör fortsätta. Som bra exempel på hemsidor kan Göta kanal- och Strömsholms kanals hemsidor framhållas.
- Mobiltelefonpresentation och presentation på trådlöst Internet vid hamnarna och slussarna och på andra intressanta platser längs kanalen föreslås tas fram. På angivna telefonnummer vid informationsskyltar kan man få information om sevärdheter, historia mm med begränsad personalinsats och gott ekonomiskt utbyte.
- Vid infarten till kanalen i Roxen, måste snarast åtgärder vidtagas för att över huvudet taget hitta kanalen med stora skyltar, som välkomnar och informerar om begränsningar och andra förhållanden.
- Slussarna, som alla ligger i Linköpings kommun kan förses med kontinuerlig information, till exempel text målad på brospann och andra synliga platser. Det kan vara information om byggnadsår, lyfthöjd, höjd över havet och avstånd till nästa sluss och till slutmålen.
- Kanal museet i Brokind är ett bra initiativ att berätta om kanalens historia. Flera av slussarna kan dessutom ”smyckas” med inplastade fotografier, som berättar om kanalhistoria.
- När man som turist kommer norr ifrån och kommer till Rimforsa föreslås att en båt av något slag (en utstrangerad veteranbåt till exempel), eller möjligen en skulptur av en båt eller en sluss placeras i rondellens mitt, för att visa *den kanalnära kommunen* (detta förekommer vid Strömsholms kanal)
- Första anhalten för många är sedan Kinda motell för tankning, handel eller för att äta. Här föreslås att en *Friggebod* eller motsvarande, till exempel byggd som en båt, ställs upp som en informationsplats för besökande. Bemanning skulle kunna ske med ideella krafter, kanske av hantverkare, som samtidigt med informationsuppgiften har möjligheten att marknadsföra och sälja sina produkter

- Samverkan mellan Göta- och Kinda kanal, där den stora välkända kanalen utgör dragplåstret även för den lilla lokala kanalen Kinda. Kinda kanal i sin tur utgör också ett ”plussvärde” för Göta kanal, vilket inte tillräckligt tydligt framgår av Göta kanals hemsida. Ägarkommunerna Linköping och Kinda måste ta ett samlat grepp om och hitta samverkansformer att marknadsföra **hela kanalen** och dess upplevelseområde. En sådan samverkan fungerar bra i konceptet ”längs Göta kanal” mellan de åtta kommuner, som kanalen passerar. Det vore också önskvärt att ett regionalt grepp tas, omfattande båda kanalerna med Östsvenska turistrådet som ”motor”.
- När man passerar ortnamnsskyltarna i kommunen föreslås ytterligare skyltar 100 meter efter till exempel KISA-skylden, med text om de viktigaste attraktionerna och telefonnummer dit. Det skulle kunna vara *Tolvmannabacken*, *Björndals golfbana*, och *Emigrantmuseet*. (Utredarens son, berättar att så är det överallt på Nya Zeeland)
- Ett annat förslag på samma tema är att det på skylten står ”Ratta in frekvens xxx,x för turistinformation” och när man gjort det hör man Ann-Louise Söderstens inspelade ljuva stämma informera om allt man behöver veta som turist.
- Om förslag 39 om förlängning av Kinda kanal kunde realiseras vore det en fantastisk möjlighet att koppla ihop Astrid Lindgrens värld i Vimmerby med Kinda kanal .och man kunde till exempel skapa ”söderhavsöar” i sjösystemen som besöksmål för barnfamiljer. På detta sätt vidgas attraktionen i Vimmerby även till Kinda kommun med fler besökare och kanalfarare som resultat.
- Slutligen föreslås fortsatt *aktiv pressbearbetning* genom etablerade positiva presskontakter. Göta kanal har lyckats bra med detta, vilket säkert också Kinda kanal med sitt upplevelseområde har förutsättningar att kunna lyckas med.

Bilaga 1 till 2.4.4 Sammanställning båthamnar

Båthamn	Ägare	Fasta platser	Gästplatser	Brygga/passbåt	Sanitet	Båtramp	Parkering	Drift/skötsel	Förslag/önskemål
Kinda båtklubb Rimforsa Smedjeviken	Kinda kommun	115 Kö: 15	5 (sep brygga)	Nej, men S om broarna i Rimforsa	Kök Ja Tvätt Ja TOA 2 Dusch 2 Toatömn Nej	Ja/100:-, 50:- tillbaka vid återlämnandet Nyckel i mackarna	Bilar: Ja Tpvagnar: Ja Båtar: Ja	Kinda båtklubb Bengt Nilsson 0494-21365	Toatömning Lås upp rampen! Fler gästplatser Ytterligare en bryggsektion
Rimforsa Camping	Kinda kommun	35	3 , ankare- brygga	Ja, hamn för Prins Gustaf	Kök Ja Tvätt Ja TOA Ja Dusch Ja Toatömn Nej	Ja, ej gjuten	Ja	Lasse Kinnander Roger Andersson (bryggan)	Campingstugor, duschar mm
Rimforsa båtklubb Rimforsa	Rimforsa båtklubb	35+11 landplatser	0 privat mark?	Nej	Kök Nej Tvätt Nej TOA Ja, TC Dusch Nej Toatömn Nej	Ja Nyckel på UNO-X	Ja	Rimforsa båtklubb Dennis Andersson 0494-20326	
Kinda Kanals Veteranbåtklubb	Kinda kommun	17 Kö: 10	1	Nej	Kök Nej Tvätt Nej TOA Ja, TC Dusch Nej Toatömn Ne	Ja 50:- Nyckel på UNO-X	Bilar: Ja 5 + på båtuppställningspl Båtar: 10 platser	Medlemmarna Christer Åkesson 013-128266 0733-517649	Rampen i dåligt skick – förbättra Vårdhall motsv. är ett stort önskemål Utökning av båtplatser
Kisa båtklubb Hovby hamn	Kinda kommun	115 Kö: 0 Ny brygga från fiskeklubben I Råsöbro	1 + vid ångbåtsbryggan	Ja, för Kind och Prins Gustaf	Kök Nej Tvätt Nej TOA 1 Dusch Nej Toatömn Nej	Ja/100:-50:- tillbaka? Statoil Kisa!! 7 km	Bilar: Ja Tpvagnar: Ja Båtar: Ja	Kisa båtklubb Reino Edgar Tfn 0494-71701 070-349853Tel 0494-71701,070- 3498530, 070- 6054003 (Mårten Nilsson)	Lås upp rampen eller nyckelförvaring på annat ställe Fler gästplatser Toatömning Toa, byggnaden rutten, dusch Jfr Horn
Södra Kinda Båtklubb Hycklinge	Kinda kommun	27 Kö: 15	3 vid Kanalbolagets brygga	Ja, Kanalbolaget ansvar	Kök Nej Tvätt Nej TOA 1, TC Dusch Nej Toatömn Nej	Ja, låst, nyckel	Bilar: få Tpvagnar: få Båtar: Nej	Conny Rödin 0494- 30467 S Kinda båtklubb Ronny Gustafsson 0494-31240	Gästbrygga WC mm Kajkant för båtyft
Södra Kinda Båtklubb Horn	Kinda kommun Forsaströms Kraft AB	64 kö: 10	10	Ja, Kanalbolaget ansvar	Kök Nej Tvätt Nej TOA 1 Dusch 1 Toatömn Ja, i ordinarie WC	Ja, öppen Nyckel på campingen 50:-	Bilar: Ja (30) Tpvagnar: Ja Båtar: Ja	Conny Rödin 0494- 30467 S Kinda båtklubb Hans-Olof Kristensson 0494-30064	Restauration av gamla ångbåtsbryggan, och rampen Ytterligare brygga N Ångbåtsbryggan

Båthamn	Ägare	Fasta platser	Gästplatser	Brygga/passbåt	Sanitet	Båtramp	Parkering	Drift/skötsel	Förslag/önskemål
Björkfors båtklubb Ej med i Gästhamnsguiden 2006	Kinda kommun Tekn Verken	Nej, men massor av båtar	Nej! Kanalbolagets används	Ja, Kanalbolaget ansvar	Kök Nej Tvätt Nej TOA Nej Dusch Nej Toatömn Nej	Ja, men undermålig	Nej, men utrymme kan finnas vid reningsverket	? Kontaktperson: Jan Brage 0494-60092	Utbyggnad av Marina för de boende och gäster
Hovstad bryggförening	Gerhard Nilsson	20 Kö: 6-7	Nej	Ja, ägare Kanal AB , raserad och uppbyggd av Hbf	TC 2 Toatömn Nej	Ja Hbf	Bilar: Ja Tpvagnar: Ja Båtar: Ja	HBF och Sekr. Mats Sandberg 0494-22062	Gästplatser ?
Björksund	Kinda kommun			Ja, ägs av Roger Andersson	Kök Ja Tvätt Ja TOA Ja 2 Dusch Ja Toatömn Nej	Nej	Ja	Focus Björksund	Passagerarbåtbrygga Gästplatser 10st Miljöstation Sjötankningsmöjlighet

Sammanställning över samliga förslag i förstudien

Upplevelseområdet Kinda kanal

Förslag kring - Utveckling av mötes- och rastplatser för såväl land- som sjöturister inkl renhållning och toaletter

1. De latrintoaletter, som redovisas i tabellen ovan måste bytas ut mot annan godkänd typ (komposteringstyp) i prioritetsordning enligt följande: Valö, Näset/Hycklinge, Glimmingen, Trossbonäs, Bjuggö, Söderö
2. I naturreservatet Idhult saknas idag toalett, vilket är anmärkningsvärt med det stora antalet besökare som besöker platsen – bör tillföras
3. WC saknas i båthamnen i Hycklinge och föreslås kunna ordnas i anslutning till pumphuset på kommunmark
4. Antalet rastplatser med bänkar och bord på de mindre vägarna bör utökas och vid platser med vacker utsikt, typ vid Boda, norr om Hycklinge kompletterad med informationsskylt som talar om vad man ser. Längs sträckan Horn – Råsöbro föreslås en rastplats med bord, eftersom sträckan är mycket vacker och utgör en del av cykelleden ”Åsunden runt”. I Nimmerns norra ända vid Fullmestad föreslås en rastplats med bord vid badet. Mellan Kisa och Rimforsa föreslås en rastplats vid Helvetets portar och Springareberget (samt en bättre skyltning på platsen).
5. Utökad sophämtning även vintertid föreslås i likhet med vid vindskyddet i Björken vid Råsöbro, som är en populär utgångspunkt för vinterfiske och skridskoåkning

Förslag till förändringar passagerarbåt- och båtuthyrningsverksamhet

6. Den översiktliga kanotledskartan från 1998, som täcker hela upplevelseområdet behöver förnyas/revideras bl. a. för att flera sträckor idag inte är framkomliga på grund av vattendjupet och igenväxning.
7. Anlägg ytterligare i läggings- och upptagningsplatser på flera ställen, bl. a. saknas det i Linköping vid Stångs kvarn, Örneström, Långasjönäs och Kölefors
8. Kisaån är i stort behov av röjning från Långasjönäs genom Kisa samhälle och vidare norr ut i Storån.
9. Kinda Kanalbolagets brygga i Rimforsa är undermålig och behöver repareras eller bytas ut och helst flyttas till annan plats kopplat till det trånga utrymmet för buss att

komma till bryggan. En sådan plats skulle kunna vara Björksund, som ägs av kommunen. Bryggan bör dimensioneras för de båda rederierna samt för en eventuellt framtida ytterligare entreprenör. Bedömningsvis borde det finnas utrymme för ytterligare passagerartrafik i Kinda kanal och dess sjösystem. Inte minst söder om Rimforsa via Skedevid kanal in i Ämmern samt i Åsunden till Råsöbro, Gumnhem, Horn, Hycklinge och Björkfors, där det idag finns lämpliga bryggor för större fartyg.

10. För en lämplig entreprenör skulle uthyrningsverksamhet med en enklare typ av större hyrbåt vara önskvärd, t.ex. livräddningsbåtar från utrangerade större fartyg eller färjor med inombordmotor. På dessa kunde monteras ett enkelt kanvastak för skydd mot regn och sol. Båtarna kunde utrustas med nödvändig utrustning för övernattnig, antingen i båten eller i tält, matlagingsmöjlighet mm. Denna affärsidé, som slussvakten i Hamra, Tomas Thörnblad, framfört bygger på idén att profilera Kinda kanal som "äventyrskanalen" och vänder sig till en annan målgrupp människor, som uppskattar den fantastiska naturupplevelsen och inte har behov av att synas i en exklusiv båt beundrad av åskådare längs kanalen. Som paketlösning kan då också övernattningsstugor, som finns/kommer att finnas i Sturefors och Hamra slussar eller något av vandrarhemmen ingå som alternativ till övernattnig. Priset för att hyra denna typ av båt borde kunna ligga på en betydligt lägre nivå än för Albin 25, som kostar 12000 kr för en vecka, kanske 2000-4000 kr. Båtarna märks naturligtvis upp med Kinda kanal 1,2 osv.

Förslag till förändringar avseende Gästhamnar, bryggor och båttramper för såväl fritidsbåtar som passagerarbåtar samt transport av fritidsbåtar mellan sjösystemet och Östersjön.

11. För att skapa bättre förutsättningar för en ny båttransportentreprenör och för att göra konceptet "Blå triangeln" mera attraktiv måste en ordentlig **kajkant byggas** i Hycklinge hamn. En åkare som kan tänka sig att överta verksamheten bör helst ha en kranbil som kan lyfta båtar från kajkant direkt upp på släp. Med lastbil går sedan transporten betydligt smidigare och fler rörelser kan utföras än med nuvarande utrustning. Lämplig plats för bygganda av **kajkant** kunde vara väster om Kinda kanals brygga, efter det privata båthuset på kommunens mark vid pumphuset där en asfalterad väg leder till platsen. Verksamheten kan lämpligen också utökas med motsvarande transporter från sjöarna Sommen, Unnen och Bolmen, som redan i dag har kajkanter. Med denna utökning är förmodligen affärsidén mera lockande för en

åkare, som kan tänka sig att ta hand om ”Blå triangeln”. Bara i Sommen finns över tre tusen fritidsbåtar så intresse finns säkert att använda en sådan transport. På så sätt kan kanaltrafiken på Kinda kanal öka och nya båtfarare hitta nya besöksmål.

12. Antalet fasta båtplatser för medlemmar i båtklubbar och i övrigt för båtägande allmänhet måste utökas och det måste bli bättre ordning längs stränderna där bristen på båtplatser resulterat i egna initiativ till förtöjning på olämpliga platser. Helt ny marina med minst 100 båtplatser måste till i anslutning till det nyplanerade bostadsområdet vid Rimforsa strand och Storgården. Förslag på platser: udden norr om Rimforsa strand, viken 500 meter söder om Storgården, udden 300 meter om Sörstugan och viken norr om reningsverket väster om väg 34 (Järnlunden).
13. Kina kanal AB är ägare till bryggor, som är dimensionerade för passagerarbåtarnas behov i Rimforsa, Horn, Hycklinge och Björkfors (kallas i regel ”ångbåtsbrygga”). Dessa bryggor används i stor utsträckning som gästbryggor eftersom det är ont om andra platser för gäster. I Hycklinge föreslås en ny bryggsträckning i anslutning till den förslagna kajkanten på kommunmark. Motsvarande förhållande gäller i Björkfors, som idag kan ta emot högst 2-3 gästande båtar. Detaljplan är under utarbetande efter kommunstyrelsens planprogram som innebär att ny brygganläggning skall byggas längst inne i Björkforsviken. I Horn föreslås att gamla ångbåtsbryggan rustas upp så att den kan användas för gästande båtar och för Kind och Prins Gustaf
14. Ramper finns i tillräckligt antal men det vore betydligt trevligare och mer välkomnade om de kunde vara olåsta (som i Hovetorp) och att avgiften för nyttjandet kunde lämnas i en låda eller sättas in på ett konto (inbetalningslappar i en box vid sidan om rampen)
15. Rampen vid veteranbåtklubben utnyttjas mycket men är i dåligt skick och behöver renoveras.
16. Veteranbåtklubbens veteranbåtar i Rimforsa norr om Björksund är ett mycket trevligt och spektakulärt inslag, som mer än i dag borde lyftas fram som besöksobjekt och flera platser/brygga borde byggas, gärna på norra udden i Björkfors till intressenter, som står på kö. Klubben har dessutom ett stort behov av en byggnad för att kunna vårda sina båtar. Hur vore det med det övergivna beredskapslagret av spannmål söder silon i Rimforsa, som är så stor att den även räcker till andra båttyper i andra klubbar?
17. Björksundsområdet framstår som en riktig ”pärla” i Rimforsa och är en naturlig mötesplats vid den ”flaskhals”, som sundet utgör för båttrafiken på väg söder eller norr ut. Platsen har en enorm potential som samlingsplats och utflyktsmål för båtfarare

och landturister. Björksund nyttjas idag av föreningen Fokus Björksund till ett brett antal aktiviteter för Rimforsabor m fl.

18. Under rubriken förslag till förändringar i avsnittet – passagerarbåt- och båtuthyrningsverksamhet föreslås en ny brygga för passagerarbåtarna vid Björksund. Björksund skulle på så sätt kunna utvecklas till ett marint resecentrum. I anslutning till passagerarbåtsbryggan föreslås också besöksplatser för gästande båtar (ca 10 st.). På norra stranden av udden önskas fast bryggplatser för veteranklubbens utökade behov men även för båtar, som idag ligger längs stranden på Rimforsa camping.
19. Toalettömningsmöjlighet (miljöstation) för passagerarbåtar och fritidsbåtar saknas längs hela kanalen utom i Linköping vid Kinda kanalkontoret. Detta borde/måste finnas minst på en plats ytterligare, lämpligen i Rimforsa (Björksund) och gärna även i Hycklinge/Horn.
20. Sjömack med möjlighet att tanka direkt från kaj föreslås byggas vid det ”marina resecentrumet i Björksund alternativt i Smedjeviken.
21. Kinda båtklubb i Smedjeviken föreslås utökas med en bryggsektion norr om övriga bryggor med plats för ca 30 båtar.
22. Förslag att gästbrygga byggs i viken norr om Ryda gård, så att sjöcafé i hamnen kan bli ett besöksmål för båtfarare.
23. Övriga förslag till förändringar beträffande båthamnar framgår av kolumnen *förslag* i bilaga 1.

Förslag till förändring badplatser

24. För att öka tillgängligheten till naturreservatet och badplatsen föreslås en tilläggningsbrygga vid badplatsen Hallstad ängar och Hackelboö
25. Utmärkning vid vägen föreslås vid Trossbonäs, Söderö, Groveda och Glimmingen, som saknar skyltning i dag
26. Vägen fram till Trossbonäs och parkeringen föreslås förbättras (på gång)
27. Groveda, Vårgårdsudde, Hackelboö och Hallarö föreslås läggas in på kommunens hemsida under rubriken *bad* (saknas i dagsläget)

Förslag till avsnittet Kultur och naturupplevelser (inkl fiske, cykling och vandring)

28. Cykling mm: Mellan Rimforsa och Björkfors finns inget näringsställe över huvud taget! Önskvärt vore om det fanns ett café eller en kiosk i området Råsöbro – Oppeby, som bland annat kunde betjäna cyklister, kanotister, badande och båtfarare. Inte förrän

i Björkfors vandrarhem och på Valö (i fem veckor på sommaren) finns den möjligheten. Mellan Björkfors och Horn finns inte heller denna resurs (affären i Hycklinge läggs ner i höst). Ej heller mellan Horn och Kisa eller mellan Kisa och Rimforsa finns näringsställen.

29. Cykling mm: Rastplatser med bord och bänkar finns inte som man skulle kunna önska längs cykelleden. Förslag till rastplatser: Vid Nimmern vid Fullmestad, där det också går att bada. Mellan Horn och Hycklinge och mellan Horn och Råsöbro, gärna norr om Långebro vid vattnet så att man även kan ta ett dopp. Mellan Kisa och Rimforsa föreslås en rastplats vid Helvetets portar och Springareberget.
30. Cykling mm: Vid det gamla färjeläget i Ulvesund föreslås en handdragen färja, typ den som finns i passet mellan övre och nedre Föllingen, som kan nyttjas av vandrare och cyklister.
31. Cykling mm: I andra "vildmarkskommuner" har man satsat på mountainbike och BMX-cyklar. I Säfsen finns 36 mil mountainbikeleder (se www.safsens.se). I Sunne har man utnyttjat skidbacken och liftarna för att köra downhill på cykel (se www.skisunne.se). Cyklar kan man ju ha med i båten. Detta är en fråga för markägarna naturligtvis, men det finns ju milsvis med skogsvägar i Kinda kommun, som skulle kunna märkas ut och iordningställas för detta ändamål.
32. Förslag skridskoåkning: skapa förutsättningar för att skridskoprojektet kan realiseras med stöd av kommun, näringsliv, ev. EU-bidrag m fl. aktörer.
33. Förslag fiske: att på olika sätt påskynda processen att kunna fiska i hela Kinda kanal med ett fiskekort.
34. Förslag fiske: som komplement till befintligt sjökort och djupkartor över Kinda kanal föreslås att ett digitalt sjökort (med GPS-punkter mm) tas fram för säkrare navigering.
35. Naturguidningar per båt föreslås planeras som ett komplement till de från land eftersom flera områden är svårtillgängliga på land, men från sjön kan de bli riktigt bra. Detta genomförs med stor framgång på Sommen sedan fyra år.
36. Samma förslag som med naturguidning fast med kulturhistoria som tema föreslås införas för att bredda utbudet av kryssningsalternativ för de båda rederierna, som i dag har andra typer av erbjudanden. Längs hela kanalen från Roxen till Horn ligger ett stort antal kulturhistoriskt intressanta platser. I Kinda kommuns sjösystem finns angränsningsplatser på flera platser, varifrån guidade turer kan utgå, till exempel vid Gummhems skeppsättning, Horn Ekeby fornminnesområde med spår från järnålder till medeltiden samt vid flera av fornborgarna.

37. Inom Linköpings kommun ligger flera slott och herresäten längs kanalen, som man ser när man går kanalen men det finns inte plats att lägga till för att göra besök vid dem. Bland annat finns Sturefors slott, Bjärka Säby slott och Brokinds herrgård. Enda alternativen är idag vid slussarna i Sturefors och Brokind med begränsat antal platser och vid Bjärka Säby saknas möjligheten helt! Åtminstone vid Bjärka Säby slott, som har guidade visningar och café föreslås att en tilläggningsplats för gästande båtar byggs.
38. Förslag att på den lilla kobben Fläsklösen söder om Hackelboön i Järnlunden bygga upp en kopia av Kalle Stinas stuga och möjligen de tre radiomaster han hade rest på ön. Stugan skulle bli en bra rastplats/vindskydd för kanotister m fl och samtidigt vara en påminnelse om denna välkända *ensling på skäret*, som i många år bodde på kobben året om. Informationsskylt med historien om Kalle Stina sätts också upp på huset.
39. Förslag om förlängning av Kinda kanal: I den ursprungliga projekteringen av kanalen i mitten på 1700-talet ingick förslag att kanalsystemet även skulle ha sin sträckning via sjöarna Juttern och Krön ända till Vimmerby. Detta skulle kunna åstadkommas med ett lyftsystem för båtar vid Horn förbi kraftverket. Motsvarande system studeras nu i Göta kanal vid Söderköping så varför inte även i Kinda kanal?

Förslag till Mat och service, hantverk och shopping, aktiviteter och attraktioner

Boende: hotell, stugor, camping

40. Som tidigare påpekats under cykling (2.5.3) finns behov av café i området Råsöbro – Oppeby. Därutöver föreslås café på Hackelboön vid rastplatsen, där mycket folk rastar vid norra infarten till Kinda. Om Björksund kommer att kunna användas som ”Kinda kanal - resecentrum” med passagerarbåtsbrygga och plats för gästande båtar som föreslagits i 2.4.6, skulle det säkert bli ett populärt besöksmål för kanalfarare. Då vore det mycket lämpligt om villig entreprenör fanns att ha caférörelse i det vackra huset.
41. Ett annat mycket välbesökt mål är Skedevädd kanal för båtar på färd in eller ut ur Ämmern. Här föreslås ett café tex. i den gamla tegelbyggnaden (som varit smedja och verkstad) vid västra infarten till kanalen med en tillhörande kajkant för tilläggning av båtar. Vid min förfrågan var ägaren till Skedevädd gård positiv till idén.
42. På passagerarbåtsbryggan i Hycklinge finns en byggnad, som vore lämplig till café – detta vore önskvärt då det helt saknas café i Hycklinge.
43. För de nedlagda livsmedelsbutikerna i Björkfors, Hycklinge och i Valla föreslås aktiv marknadsföring att hitta nya entreprenörer.

44. För konstnärer och konsthantverkare föreslås ett nytt koncept för att bättre kunna exponera och sälja konst. Förslaget är att arrangera en konst- och konsthantverksmarknad, t.ex., lördagar, då konstnärer hyr en billig plats längs sträckan Begravningsbyrån – Sveahuset, där de kan ställa ut sina alster. Det rivningshotade huset i anslutning till Sveahuset kunde också bli en del av detta om det fick vara kvar. Konceptet förutsätter att gångbanan breddas några meter och att parkeringen nedanför kan nyttjas till besökarna. Genom Kisa samhälle passerar dagligen tusentals bilister, så marknaden skulle säkert bli välbesökt. Detta förslag har framförts av konstnären Bertil Jansson.
45. Förfrågan efter campingstugor är stor i Kinda, men tillgången är mycket begränsad. Inte minst efter Pinnarps försäljning av stugorna där. Campingplatsen i Rimforsa föreslås utökas med ett antal stugor med vardera 4-6 bäddar på slänten väster om uppställningsplatsen för husvagnar. På denna camping borde också strandremsan friläggas för ett promenadstråk, som skulle kunna sträcka sig ända från Rimforsa strand och upp till och med veteranbåtklubben, där en förbindelse kan byggas från Björksundsholmen över till klubbområdet. Se även 2.4.6, mera om Björksund.
46. Förslag: bygg en campingplats i Hycklinge på strandmarken som ägs av Örjan Söderholm (han är villig att sälja marken). Detta förutsätter att intressent går att hitta.
47. Skedevid kanal är i stort behov av upprustning, främst längs den södra kanalkanten, som mer och mer ”äts upp” och kanalen grundas upp av jordmassor som lämnar strandkanten av de svallvågor, som bildas av passerande båtar. Förslag: se till att förstärka södra kanalkanten så att förstörelsen inte fortsätter.
48. I Horn finns idag ett stort antal företagare som sysslar med SPA-verksamhet som kroppsvård, massage, zonterapi, chigong mm. För att öka antalet kunder föreslås båtresor till Horn, som kör *SPA-resor* kopplade till det nätverk av entreprenörer som har sin verksamhet där. I samband med det är det mycket viktigt att boende och mat kan tillhandahållas i Horn, vilket inte fungerar idag. Vidtag alla tänkbara åtgärder för att få igång Horns hotell igen!
49. Förslag att satsning på konceptet *dramatiserade vandringar* aktualiseras och utökas, gärna med inriktning på kanalen och dess historia men även på tiden före kanalen gärna i kombination med förslagen om naturguidning och historiska guidningarna i 2.6.6.
50. Ett tragiskt konstaterande är att Hans Vaerneus Museihuset med veteranbåtar, leksaker mm flyttade sin verksamhet till Göta kanal vid Ljung för fem år sedan. Skälet var att

ingen lämplig lokal fanns att uppbringa i Kinda kommun (den tidigare i Rimforsa var för liten) Förslag: Hitta en byggnad inom Kinda kommun, så att museet flyttar tillbaka så att denna fantastiska attraktion hamnar på ”rätt ställe”. Vid samtal med Hans uttrycker han att det skulle vara det allra bästa!

Förslag Samverkan med golfbanor

51. Förslag att ömsesidig information utarbetas så att upplevelseområdet och golfbanorna stöttar varandra att fånga nya besökare/kunder och golfutövare. Golfbanornas restauranger och övernattningsrum kan till exempel komplettera de knapphändiga resurserna i upplevelseområdet.
52. Förslag att Kinda kanalbolaget fastställer någon form av rabattsystem för golfklubbsmedlemmar i slussarna så att fler golfspelare använder kanalen som transportväg till banorna. och därmed ökar den önskvärda trafiken på kanalen

Förslag – miljöfrågor

53. Toalettfrågan avseende byte av latrin till komposteringstoaletter måste ges högsta prioritet
54. Toalettömningsmöjlighet från båttankar måste lösas främst i Rimforsaområdet, var hamnar innehållet annars?
55. Utombordmotorer av tvåtaktstyp är mycket miljöfarliga och bidrar i stor utsträckning till växthuseffekten och oljeutsläpp i sjöarna. De moderna fyrtaktsmotorerna däremot, är betydligt miljövänligare och ännu bättre är elmotorer. Förslag: skapa ett bonussystem, t.ex. halv avgift i slussar för båtar med fyrtaktsmotorer och gratis för båtar, med elmotorer
56. I det visionsarbete, som Kinda kanalbolagets ägare/styrelse kontinuerligt arbetar med och som ska utmynna i en *helhetsmålbild* för utveckling av kanalen är miljöaspekten en mycket viktig komponent, som inte får hamna mellan stolarna.

Förslag Marknadsföring

57. Kinda kanals hemsida bör utvecklas/omarbetas. Idag finner man samma information som i broschyren *Kinda Kanal 2006*. Det påbörjade arbetet med Linköpings universitet bör fortsätta. Som bra exempel på hemsidor kan Göta kanal- och Strömsholms kanals hemsidor framhållas.

58. Mobiltelefonpresentation och presentation på trådlöst Internet vid hamnarna och slussarna och på andra intressanta platser längs kanalen föreslås tas fram. På angivna telefonnummer vid informationsskyltar kan man få information om sevärdheter, historia mm med begränsad personalinsats och gott ekonomiskt utbyte.
59. Vid infarten till kanalen i Roxen, måste snarast åtgärder vidtagas för att över huvudet taget hitta kanalen med stora skyltar, som välkomnar och informerar om begränsningar och andra förhållanden.
60. Slussarna, som alla ligger i Linköpings kommun kan förses med kontinuerlig information, till exempel text målad på brospann och andra synliga platser. Det kan vara information om byggnadsår, lyfthöjd, höjd över havet och avstånd till nästa sluss och till slutmålen.
61. Kanalmuseet i Brokind är ett bra initiativ att berätta om kanalens historia. Flera av slussarna kan dessutom ”smyckas” med inplastade fotografier, som berättar om kanalthistoria.
62. När man som turist kommer norr ifrån och kommer till Rimforsa föreslås att en båt av något slag (en utrangerad veteranbåt till exempel), eller möjligen en skulptur av en båt eller en sluss placeras i rondellens mitt, för att visa *den kanalnära kommunen* (detta förekommer vid Strömsholms kanal)
63. Första anhalten för många är sedan Kinda motell för tankning, handel eller för att äta. Här föreslås att en *Friggebod* eller motsvarande ställs upp som en informationsplats för besökande. Bemanning skulle kunna ske med ideella krafter, kanske av hantverkare, som samtidigt med informationsuppgiften har möjligheten att marknadsföra och sälja sina produkter
64. Samverkan mellan Göta- och Kinda kanal, där den stora välkända kanalen utgör dragplåstret även för den lilla lokala kanalen Kinda. Kinda kanal i sin tur utgör också ett ”plussvärde” för Göta kanal, vilket inte tillräckligt tydligt framgår av Göta kanals hemsida. Ägarkommunerna Linköping och Kinda måste ta ett samlat grepp om och hitta samverkansformer att marknadsföra **hela kanalen** och dess upplevelseområde. En sådan samverkan fungerar bra i konceptet ”längs Göta kanal” mellan de åtta kommuner, som kanalen passerar. Det vore också önskvärt att ett regionalt grepp tas, omfattande båda kanalerna med Östsvenska turistrådet som ”motor”.
65. När man passerar ortnamnsskyltarna i kommunen föreslås ytterligare skyltar 100 meter efter till exempel KISA-skylden, med text om de viktigaste attraktionerna och

telefonnummer dit. Det skulle kunna vara *Tolvmannabacken, Björndals golfbana, och Emigrantmuseet*.(Utredarens son, berättar att så är det överallt på Nya Zeeland)

66. Ett annat förslag på samma tema är att det på skylten står ”Ratta in frekvens xxx,x för turistinformation” och när man gjort det hör man Ann-Louise Söderstens inspelade ljuva stämma informera om allt man behöver veta som turist.

67. Om förslag 39 kunde realiseras vore det en fantastisk möjlighet att koppla ihop Astrid Lindgrens värld i Vimmerby med Kinda kanal .och man kunde till exempel skapa ”söderhavsöar” i sjösystemen som besöksmål för barnfamiljer . På detta sätt vidgas attraktionen i Vimmerby även till Kinda kommun med fler besökare och kanalfarare som resultat.

68. Slutligen föreslås fortsatt *aktiv pressbearbetning* genom etablerade positiva presskontakter. Göta kanal har lyckats bra med detta, vilket säkert också Kinda kanal med sitt upplevelseområde har förutsättningar att kunna lyckas med.